

Szűkebb hazám

Az iskola és környékének öröm-bánat térképe

Kompetenciaterület:

Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

9. évfolyam

Programcsomag:

Polgár a demokráciában

A modul szerzői: Vásárhelyi Judit

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	14-15 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc + tanítási órán kívüli idő a projekt megvalósítására
A modul közvetlen célja	Az érzelmi intelligencia fejlesztése, a kompromisszumkészség javítása, fokozott identitásélmény nyújtása, a problémamegállapító gondolkodás és a döntés-előkészítéshez szükséges készségek gyakorlása.
A modul tartalma	Témái: Identitás – iskola, hazafiság; kapcsolatok – felelősség; demokrácia – társadalmi részvétel; életmód – érzelmek; környezet – lakóhelyi környezet Tartalom: Az iskola és környéke öröm-bánatképek elkészítése.
Megelőző tapasztalat	Földünk – környezetünk: tájékozottság hazai földrajzi-környezeti kérdésekben; a hazai tájak természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése a hazához való kötődés érdekében.
Ajánlott továbbhaladási irány	Földünk – környezetünk: tájékozottság regionális és globális kérdésekben; annak felismerése, hogy a természet- és környezetvédelem mindannyiunk folyamatos és aktív közreműködését igényli.
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: érzelmeink pontos azonosítása, önállóság Önszabályozás: felelősségvállalás A szociális kompetenciákhoz tartozó kognitív készségek: problémaazonosítás, kritikai gondolkodás, kreativitás Társas kompetenciák: véleményalkotás, együttműködés, társadalmi részvétel, feladatvállalás
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Földünk és környezetünk; Ember és társadalom; Életvitel és gyakorlati ismeretek Tantárgyakhoz: földrajz; társadalomismeret Modulokhoz: Település létesítése a Föld2 nevű bolygón; Bölcsőm e táj; Tereprendezés
Támogató rendszer	Vásárhelyi Judit (szerk.): <i>Magyarország öröm- és bánatképe</i> . Természetbúvár Alapítvány. Budapest, 1997 A kiadvány alapját képező eredeti 40 pályázat anyagának lelőhelye: Zöld Könyvtár, 1035 Budapest, Miklós tér 1. Horváthné Papp Ibolya (szerk.): <i>Globalitástól a lokalitásig</i> . Természet- és környezetvédelmi olvasókönyv. Pont Kiadó. Budapest, 2001 Kagan, Spencer: <i>Kooperatív tanulás</i> . Ökonet Kft. Budapest, 2001

Módszertani ajánlás

A Magyarország öröm- és bánat térképe c. kötet, kiállítás-sorozat és dokumentumfilmek sikere (ezek 1997-ben majd minden iskolába eljutottak) azt mutatja, hogy ez az itthon kitalált környezeti nevelési eszköz több célú lehet. A tanulók közösen számba veszik és dokumentálják az iskola közvetlen környezetében, annak épületében mindazt, ami számukra öröm vagy bánat forrása, védendő egyfelől, bánatra okot adó, megoldandó, javítandó, gyógyítandó másfelől. Ha a modult évente megismételik, a készülő diagnózisok évjáratonként egymásra vetítve mélyebb trendeket is megmutatnak. Egy-egy elkészült térkép komoly dokumentációval jár, és ha komolyan vesszük a térképezőket, a projekt beavatás értékű lehet számukra. Az eredmények egyszersmind az iskola és annak környékével kapcsolatos további tervezés során figyelembe veendő kiindulási alapot is jelenthetnek. Az öröm- és bánatpontok megállapítása, dokumentálása során folyó megbeszélés, vita javítja a kompromisszumkészséget, fokozott identitásélményt ad, amelynek révén a gyerekek az iskolát és környékét inkább a magukénak érezhetik, lehetőséget nyújt a probléma megállapító gondolkodás és a döntés-előkészítéshez szükséges készségek fejlesztésére.

Az iskola „környékének” meghatározása nem okvetlenül mechanikus, az iskolával a középpontban. A terület lehet aszimmetrikus, felöllelhet védendő zöldterületet, vagy a tanulóknak érdekes vagy fontos műemléket. A környék nagyságának, irányának meghatározásakor az osztály idejével és energiájával is gazdálkodni kell.

Kérjünk a diákoktól több öröm-, mint bánatpontot (az eredeti kiírás 111 öröm- és 99 bánatpontot kért). Lehet a kért pontok száma mágikus, népmesei is. A pontok megállapítása teljesen szubjektív, érzelmi alapon történik. Ez azt jelenti, hogy nem az iskola környékének védett növényekben, madarak élőhelyeiben vagy országos jelentőségű műemlékekben gazdag helyeinek „leckerzerű felmondása” a cél. A mi falunk rétje, a forrás, az öreg tölgyfa, ha érzelmek fűznek hozzá, akkor jó örömpont, ha egyébként „nincs” egyéb természeti értéke. A helyhez fűző lelki kapcsolatok, a gazdaérzések előhívása, a gondos törődés kiváltása a célunk. Mivel érzelmi alapú, nincs, nem lehet rossz választás egyik sem, senkié sem. A dús térkép elkészítésének gátat csak a dokumentálásra fordítható idő és energia szabhat. Mennél kevesebb formai instrukciót adunk, annál inkább számíthatunk a kreativitás kibontakozására. A munka fázisai tehát: megértetni a diákokkal, hogy az ő érzéseikre és döntéseikre vagyunk kíváncsiak, meghatározni a jó és a rossz érzéseket kiváltó helyeket, jelenségeket, dönteni a dokumentálandók száma és módja felől, elkészíteni a dokumentációt, és végül a nagyobb közösség elé tárnunk azt.

A modul időbeosztása rendkívül feszített. Reméljük, „ráéreznek” a gyerekek az ügy szépségére és jelentőségére, s a szabad idejükből is készek áldozni a projektre.

Végül, a gyűjtött anyag végső formába rendezéskor a médium megválasztása NEM a település nagyságától függ. Mindenütt vannak virtuális elrendezésre hajlamosabb fiatalok vagy művészi, megfogható közegben gondolkodók, avagy éppenséggel a kettőt összekapcsolni képesek. Azt a médiumot válasszák a projektben együttműködők, amelyhez a legtöbb kedvük van, amelyet képesek jól kiválasztott célszemélyeknek (iskolatársak, iskolavezetés, önkormányzat, helytörténeti kutatás, környezetvédelmi civil szervezet, városvédők, faluszépítők, nagycsaládosok stb.) bemutatni. Fontos, hogy a kivitelezéshez szükséges időt ne becsüljék alá. Választhatnak úgy is, hogy az iskolai projekt keretében egy szerényebb időigényű megoldást fejeznek be, és később (további időadományozással) elkészítik az öröm-bánatképet egy másik hordozón is. Fontos, hogy szűkebb hazánk öröm-bánatképe dokumentációs rendszerének, külső megjelenésének módja is a diákok egyeztetést követő közös döntésének megfelelően valósuljon meg.

Itt szeretnénk jelezni, hogy a mellékletek többsége ezúttal a pedagógusnak szól. Mivel kooperatív tanulásszervezési mód (projekt módszer) alkalmazásáról van szó, a tanulói segédletek végleges formája csak helyben, az adott igények, szükségletek ismeretében, és –

ami a leglényegesebb – a tanulók ötleteinek, javaslatainak figyelembevételével alakulhat ki. Elkészítésükhöz a pedagógusoknak szóló segédletekben adtunk mintákat, javaslatokat.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – Örömeink és bánataink forrásai (poszteren vagy írásvetítő fólián)

P2 – Javaslatok a projekt céljának ismertetéséhez

P3/a – Javaslat a sikerkritériumok megfogalmazásához

P3/b – Javaslat az osztály projekttervére

P3/c – Javaslat az egyes csoportok projekttervére

P4/a – Javaslat az egyes csoportok, a vezetőség, valamint a tanár által kitöltendő értékelő lap fejlécére

P4/b – Javaslat a közös értékelő lap fejlécére

Tanulói segédletek

D1a – A feltérképezendő terület kijelölése (az 1. csoport feladata)

Egy példányban van rá szükség.

D1b – Az öröm- és bánatpontok témái (a 2. csoport feladata)

Egy példányban van rá szükség.

D1c – A dokumentáció forrásai (a 3. csoport feladata)

Egy példányban van rá szükség.

D1d – A produktum megjelenítése (a 3. csoport feladata)

Egy példányban van rá szükség.